

Andrej
Blatnik

Godalni kvartet

skrbno prikrita groteska

Se slišijo slabo, prav komajda tisti tamburini zadaj za violinami, ki dajo vedeti, da gre za nekakšno brezobzirno priredbo velike glasbe, ki bi morala pritekati izpod godal filharmonikov, če bi hoteli z njo ravnati pošteno; tako pa jo je neki Zadnji Janez obrezal in popilil, pa posladkal in naoljil, da je ravno pravšnja za popoldansko godbo kakega Prvega programa. A ko bi vsaj pri tem ostalo, bi bilo moč še stisniti

zobe in potrpeti! Ker pa se, kot je slišati, godi ta godlja prek radia, ki mu ni bilo nič prizaneseno, je skoraj nemogoče odluščiti glasbo ven iz ropota in šumota, ki jo valovaje prekriva; in samo tako uho zmore prisluhniti, ki je navajeno marsičesa.

Kakor da bi imeli s prav takim opravka, radio namreč kar naprej hrešči svoje, neki moški glas pa s pristnim zanimanjem povpraša, katera je ta, ki jo igrajo; drugi glas, za spoznanje višji, celo mlajši morda, se presenečeno zanima, na kaj prvi misli. Prvi dobrohotno poreče, da misli na tole papa-papa, kakor odpoje del melodije. Drugi mu rahlo zgroženo očita, da se najbrž samo šali, a prvi to zanika in zamišljeno izreče, da se mu je zdela znana, tista viža. Drugi pove, da gre vendar za scherzo iz Schumannove druge, osuplost in očitek mu pozvanjata v glasu. Prvemu to poimenovanje očitno ne pomeni ničesar, naprej vpraša, če so to kdaj igrali. Drugi potrpežljivo, vendar zaznavno nezadovoljen nad nevednostjo svojega sogovornika spregovori, da je to simfonija.

Aha, simfonija, reče prvi, in v opravičilo pred tiho obtožbo razloži, da ne posluša kaj dosti muzike. Drugi vpraša, skoraj zase, ali se dela norca ali je to res mogoče. Prvi pomisli, prepričano zatrdi, da je prav vse mogoče, nato pa ga zanima, na kaj drugi misli. Ta je opazno vznemirjen, glas mu kar trepeti, ko sprašuje, koliko časa že igra violončelo. Prvi misli, da igra kakih trideset let, nato pomolči, čez hip pa potrdi; ja, z osmimi je pričel. Trideset let! In ne poznaš Schumannove druge, se utrga iz drugega; kaj je potlej počel ves ta čas, ga zanima. Prvi je presenečen, izrazi mnenje, da se sogovornik hoče iz njega norčevati, saj sta skupaj skoraj vsak dan že pet let, odkar igrata v kvartetu. Kdo naj bi potem vedel bolje, kaj počnem, pristavi. Drugi se strinja, a še zmeraj ne razume, kako da violončelist ne pozna Schumanna. Ta reče, da mu je vseeno, če je Schumann ali kdo drug.

On pač vleče gor in dol z lokom, kakor je zapisano; čas mine, za hrano tudi zasluži. Koga zanima Schumann? Ko drugi ravno hoče ugovarjati, ga prvi prekine, poreče mu, naj molči. Hreščeča glasba na radiu se je iztekla, zdaj spregovarja napovedovalka, dekletu se pozna, da je še mlada, v njenem glasu ni prave ravnodušnosti. Pove, da bo nočoj v filharmonični dvorani nastopil priznani godalni kvartet Boccherini, pri imenu se ji celo rahlo zatakne, in doda, da bo izvedel nekaj najbolj znanih skladb iz svojega repertoarja. Pristavi še, da bo koncert ob . . ., potem pa jo že prekine šum, zvok teče od enega programa do drugega, tuintam se kje za hip ustavi, a nikjer ustali. Drugi jezljivo poreče, naj prvi pusti gumb pri miru, in v isti sapi sprašuje, zakaj je premaknil. Premaknil, premaknil, zagodrnja drugi. Kot da boš zamudil kaj posebnega. Če ne veš programa, si ga napiši na listek, kot to storim jaz, nasvetuje. Pa tudi zamudil ne boš nastopa, te bodo že prišli pravočasno iskat, mu zagotovi. Vse je brežhibno organizirano, kraji in časi so določeni, uiti ne moreš, meni. Kaj se torej pritožuješ, ga sprašuje. Premaknil . . . kot da to kaj pomeni, zagodrnja.

Tedaj zabobni glasen rock iz radia, klavir je v ospredju in napet pevčev glas, ki v tujem jeziku predlaga, naj preživita noč skupaj, ker zdaj potrebuje tistega, ki ga nagovarja, bolj kot kadarkoli. Čelist pa, kdo bi si mislil, odobravaljoče zabruna, celo zapoje zraven. Oni drugi živčno ukaže, naj takoj ugasne ta trušč, in glasba odsekano utihne. Čelist je resnično presenečen, zbezan, poreče, da je mislil, kako ima njegov sogovornik rad muziko. Čudi se, kaj mu ni prav. Oni potrdi, da ima muziko res rad, to že, muziko, ne pa takega razbijanja. Prvi ugovarja, misli, da tistemu ničesar ne manjka, melodija je, ritem tudi, harmonija tudi, kaj bi hotel človek še več? Da ni vse skupaj nič, zavzdihne drugi, da samo nekaj tepejo po tisti svoji elektriki, samo nekaj gor pa dol. Čelist pripomni, tiho in brezbarvno, da ni jasno, ali misli resno ali se norčuje, da je še sreča, da pri njih ni tako.

Kratek premolk sledi, očitno nihče nima več izreči ničesar, nato spet zabobni radio, glasno, glasno. Le hip, in s treskom se odpro vrata, mlad moški glas vznemirjeno povpraša, kdaj bo konec tega hrupa, in obrazloži, da se s kolegico uglašujeta. Aja, če je tako, potem pa izvolite, z naigrano ustrežljivostjo izreče prvi, počasi utiša radio, violine imajo seveda prednost pred takim truščem, izjavi, prosi oprostjenja, ugasne radio. Da je na voljo, zatrdi. Izreče nekaj na hitro izrečenih besed o radosti, nebeški milosti, o blaženi pomladi, tem času prelesti. Drugi, kakor v zagovor, pojasnjuje, da ne ve, kaj mu pravzaprav je, temu violončelistu; da ga včasih kar prime in ni kaj pomagati, pojasnjuje. Čelist zaskrbljeno vprašuje, ali ne bi morda poklicali zdravnika, in zagotavlja, je na voljo, da rad prispeva svoj delež. Za norce so norišnice, meni. Vsak naj dobi svoje, po zaslugah pač, predlaga. Mladi violinist opozori, da imajo koncert čez uro. To ni hec, madona!, reče s povzdignjenim, a še zmeraj nadzorovanim glasom. Koncert, koncert, potarna čelist. Bom že zagodel svoje, zagotavlja. Vneseno in precizno, bo pisalo v časopisih, napoveduje. Kajne, tovariš prvi violist naše zasedbe, išče potrdila, provocira. Drugi se ne odzove na izziv, predlaga, naj se ne zmenijo za muhavost, pravi, da se človek navadi takega; on, na primer, se

je že. V petih letih se človek navadi marsičesa, najbrž kar vsega, izreče. Še pet let takole? Violinist je zgrožen. Da gre rajši v glasbeno šolo otroke učiti, izjavi. Seveda, se navdušeno pridruži čelist, v petih letih takega bi se že kamnu zmešalo. O sladka deca!, potarna. Violist ga skuša pomiriti, prigovarja mu, naj bo usmiljen. Da ni treba nikakršnega usmiljenja, ampak korenito spremeniti nekatere reči, zagrozi violinist, koraki zatopotajo, vrata se zaloputnejo.

Zakaj si tak, poočita violist. Da je fant še mlad in občutljiv, da ni privajen, reče. Čelist pa kar mimo izrečenega povpraša za mnenje o njihovi novi violinistki. O Lidiji, se začudi violist. Da dobro igra, rzsodi, le da je malo zadržana, da se pozna, kako ni vajena kvartetne igre. Čelist se kratko, odsekano zasmee; da ne sprašuje za trilčke in tremolo in kar je še te šare, reče. Sprašuje, kakšna se mu zdi, pravi. Reče, da vidi, da jo je dobro poslušal. Kaj pa pogledal, pogledal je ni, vpraša. Violist zamolkne, nato na kratko zavrne, da bi o tem govoril. Aha, se posmehne čelist, o tem ne bo govoril. Aha! O tem ne bi govoril, če bi ga na goro vodil in žeblje vanj zabijal, ugotavlja. Predolgo sva že skupaj, da bi poslušal tvoje vice, se upre violist. Čelist pa nadaljuje: kaj pa našega mladega kolega vedenja nisi opazil? Kar naprej se plazi okrog nje — seveda, Lidija, izvolite, Lidija, kako čudovit glissando, Lidija. Kar naenkrat jo bo sredi vaje pričel poljubljati po vratu in zdihovati: kakšna tehnika, o, kako čudovita tehnika, pripomni. Violist ga ustavlja, češ da to ni njegova stvar. Čelist se razburja: da je to njuna zadeva, boš rekel! Da je lepo, če se imajo mladi radi! Skratka, dal boš blagoslov njuni zvezi, ugotavlja. Ko pa se bo pričela onesveščati sredi koncerta, boš pa vil roke pod nebo in klical tiste, svoje muze na pomoč, mu očita. Zakaj bi se onesvestila, se spreneveda violist. Saj menda več dovolj o ženskah, ane; se hitro zgodi, že kapljica je dovolj, ga poučuje čelist. Ko bi vsaj enkrat spregovoril kaj resnega, bi morda še poslušal, kaj govoriš, tako pa . . ., ga zavrača violist. Kakšno resno hočeš torej, se posmehne čelist. In zdrdra, kakor da bi prebiral iz časopisa: čudežni otrok se je ustrelil. S petnajstimi leti je bil še študent, s šestnajstimi je osupnil Ameriko s svojim izvrstnim poznavanjem računalništva. Zdaj, s sedemnajstimi leti, pa je James Egbert, intiligenčni kvocien sto devetdeset, umrl v bolnišnici v Ohio. Storil je samomor s strelom v glavo. Kaj pa se zdaj kremžiš, povpraša. Ali ni dovolj resno? Ali ne velja, ker sem prebral v časopisu? Saj se trudim, ane, reče izzivalno.

Trudiš, ja tisto pa, tisto, zamomlja violist utrujeno. Čelist pa kar prek njegovega nevoljnega tona, v zanosu: seveda, trudim! Predvsem pa imam rad glasbo, tega v našem poklicu ne gre podcenjevati, pravi. Tudi scherzo iz Schubertove druge. Schumannove, ga popravi violist. No, pa Schumannove, če vztrajaš, popusti čelist. Kaj ni vseeno? Violist je željan drugačnega pogovora, kar tišine morda, predlaga čelistu, naj se uglesi. Ta jezljivo zagodrnja, da se je vsekakor že uglesil, ce-ge-de-a, vsaka struna mu ob omembi na kratko zazveni pod lokom. Povpraša ga, ali se mu morda ne zdi v redu uglašeno, in zatrdi, da zanj ni treba skrbeti, saj je pri njem vselej vse na

mestu, vsak golobček v gnezdu. In zanima ga še, ali se violistu nikoli ne zdi bedasto, da se uglašujejo tolikokrat, in potem še na odru. Violist reče, da je treba. Čelist ugotavlja: te strune so čisto človeške — bolj ko jih za-teguješ, napenjaš, uglašuješ, če je že treba reči tako, prej popustijo, čudna stvar. Violist sprjaznjeno z usodo pravi, da je že tako. Čelist dvakrat votlo ponovi, je že tako, je že tako, kakor odmev, nato zapoje po očitno samo njemu znani melodiji, ponavlja in rahlo variira: mi je že tako hudo, kot še nikoli ni bilo . . . Prične se spremljati s podrsavanjem po strunah čela. Končno ponavlja že kar neprijetno vsiljivo, dokler se vrata s treskom ne odpro.

In tišina, nato počasi, plašno, mlad ženski, skorajda še deklinski glas reče: mislila sva, da se je kaj pripetilo . . . In proti koncu pojenjuje, kot da bi se prestrašil lastnih besed. Le kaj naj bi se pripetilo, hiti razlagati čelist, le grob in neotesan butec sem, ki se kesa, da ste morali prekiniti uglaševanje zaradi njega. Saj nisva prišla zaradi vas, reče mladi violinist z neprikritim posmehom, mislila sva le, da je mogoče treba kako pomagati. Trije me ne zvežejo, če zamahnem, upam, da to pove dovolj, zatrdi čelist. Violinistka, zbegana bolj kot prej, poizkuša razložiti: sva mislila . . . Toliko hrupa, za-vzdihne, človek se prestraši. Včasih se malo zapoje, če je toplo pri srcu, prostodušno reče čelist. Res, je vesel priložnosti za umik iz tega nesprošče-nega besedovanja violist, ko sva igrala še v orkestru, smo dosti peli. Zvečer smo šli kaj spit, pa smo peli, ali pa v avtobusu, obuja spomine. Lepo je moralo biti, se zasanja violinistka.

Takrat sem bil še mlad, poprime čelist pripoved, in nadaljuje: sva se tako enkrat dobila z eno punco, pa me potem vpraša, kaj počnem, kako služim. Je bilo na kmetih, preprosta ženska, ampak dobrega srca. Da igram violino, ji odgovorim. Violino, sem rekel, je bolj preprosto, kako naj bi revica vedela za to mojo škatlo? Na porokah, vpraša. Potem veliko ješ, še več popiješ. V filharmoniji, ji odvrnem, in se ji oči zableščijo, skupaj z drugimi? reče. Ja, skupaj. To mora biti razburljivo, pravi. Tedaj sem vedel, da nima pojma, obmolkne čelist. In kot da se ne bi nihče upal spregovoriti; nato pa vendarle, znova violinistka, zakaj, vpraša. Dirigent zamahne in za-igraš, spet zamahne in nehaš, utrujeno zamrmra čelist. Je to sploh še živ-ljenje, zavzdihne. Nemogoče, se čudi violinistka, se vam res tako zdi? Zakaj potem ne pustite igranja? Zdaj ste še premladi, jo opozori čelist grenko, čez pet let bo vse jasno.

Je prepameten za drugo delo, se posmehuje violinist. Ali pa preneumen, kaj se ve, tako je to, ga opomni čelist. In sklene: saj mi je lepo, prijetno toplo, tudi lačen nisem, srečno naše življenje! Violinist se iztrga iz melan-holičnega toka pogovora, pogledjte, kaj je prišlo po slu maloprej, reče, celofan zašelesti, šopek za gospodično, pove violist. Neverjetno, nikogar ne poznam v tem mestu, reče violinistka počasi, začudeno, dvomeče. Le kdo bi mi po-daril tako lep in drag šopek . . . in celo že pred koncertom? Seveda kdo, ki vas ima rad, ki računa na vašo ljubezen, hiti violinist, tako zelo hiti, da je jasno, da se za temi besedami skriva še več, kot so izrekle. O ta neugnana,

vihrava ljubezen, zastoka čelist. Violončelo mu hudomušno ujame neko znano, na moč oguljeno ljubezensko melodijo. Na kaj vendar mislite, sprašuje violinistka plašno. Kaj bi govoril, reče čelist, ni bolj slepega od tistega, ki noče videti, ne bolj gluhega od tistega, ki noče slišati, sem nekje prebral.

Šopek je lep, ugotavlja violist, bolj zase. Ne razumem, šepne violinistka, nekaj topo zabobni, kot da bi kak težji predmet padel na tla, moški glasovi vpijejo vsevprek, omojbog, omojbog, kaj, kaj se je zgodilo, gospodična Lidija, kaj je, omedlela je, uboga reva, pomagajte, dokler se iz zmede ne izlušči odločen čelistov ukaz: dajte robec, da ji zmočim čelo. Da se ji ni kaj hudega zgodilo, stoka violinist, sliši se curljanje vode iz pipe, a le kratek čas, komaj zadosten, da zmočiš krepkejši, moški robec. Zgodilo? Kaj neki, pravi čelist ostro, skup je padla, se zgodijo take reči, in še kaj hujšega se zgodi, še marsikaj hujšega, kaj vse hujšega se ne zgodi. Violist pa v nenadnem preblisku zine: da ni res . . . Kaj, zanima violinista ta premolk, kaj, da ni, njegov glas je nestrpen.

Te že skrbi, se zareži čelist. Kako — kaj? Ti bi moral najbolje vedeti, mu počita. Noseča, kaj neki! Saj ne sadimo krompirja. Noseča? Gospodična Lidija? se čudi violinist. Poglej ga, zagodrnja čelist, zdaj je pa nedolžen kot bacek; taki so ti mladi, ja, taki. Saj še ni mogel biti on, se še mesec dni ne poznata, zaradi njega je še ne more takole vzeti, ga miri violist. Kaj se ve, vztraja čelist pri svojem, pravijo, da gre pri ženskah zdaj vse hitreje. Se že prebujajo, ga violist utiša.

Kaj . . . kaj se je zgodilo, reče violinistka šibko. Omedleli ste, gospodična, razloži violist. Hudo sem se prestrašil, pravi violinist, in njegova izjava zveni pristno. Naj odpovemo koncert, vpraša violist praktično. Nikar! zastoka violinistka. Saj se mi večkrat zgodi takole, slabo srce imam, veste, pojasnjuje. Ne odpovejte, prosim, mesec dni smo vadili skupaj in res si želim prvega koncerta, morda preveč, pa me je zgrabilo, govori polglasno. Kakor hočete, jo miri violist. Kam pa bi prišli, če bi že prvi koncert odpadel, to bi gotovo prineslo nesrečo, poizkusi violinistka zaobrtni v šalo. Nocoj si tako želim stopiti pred ljudi, pridoda. Se nič ne bojite? poizkuša violinist biti intimen. O, kako! Ko bi vedeli, kako zelo! odvrne violinistka resno, brez šale. A kar zamižala bom in zaigrala, reče.

In potem, vpraša violist radovedno. Potem me kar odnese nekam daleč proč in pozabim ljudi, pozabim svet, razlaga. Violina pa igra, seveda, igra, se dopolni. Sama? Ne vem, zastane. Res zanimivo, pripomni čelist. Kaj pa, če vam nenadoma kak nevzgojenec iz publike zažvižga? poizveduje. Ali tedaj padete z oblaka? Saj ljudje niso taki, kajne? Kajne? prestrašeno in drgetajoče vpraša violinistka. In je tišina. Nato znova spregovori, s stežka obvladovanam glasom: nekoliko se mi vrti. Bi lahko odprli okno, zaprosi. In zasliši se ščebetanje ptic, da se razleže zunanji svet v sobo in slišimo le to, dolgo, dokler ne spregovori čelist, resnoben in zamišljen: ko smo igrali v Rusiji, ni bilo v garderobah nobenih oken, na stenah nič, samo tisti neskončni topo beli omet. Ampak igrati pa znajo, hudiči; do kolen jim ne sežeš. Prime ti v roko tisto svojo stvar in zagode, da ne veš, ali bi jokal

ali odprtih ust poslušal. Same pretresljive reči igrajo. Pa se jim niti trepalnica ne zatrese. To je druga vzgoja, ga dopolni violist. Eno igraš, drugo si. Najbrž je kar prav tako, drugače je vsake pesmi enkrat konec in potem si prazen, kar nekako te prične sesati vase, dokler te ne požre obup.

Pa smo šli tudi med ljudi! se razvname čelist. Na vas! Tam so pa igrali, zares! Od večera pa do jutra, in še dalje, če je bila prava viža. Pa tudi popili so radi; če pa pride policaj, ponudijo kozarec, če hočeš, vzemi, če ne, se bomo pa udarili. Zdaj pa že pretiravaš, ga opomni violist. Tiho, kaj pretiram, vzroji čelist, in reče: naj slišita mlada dva, kako je po svetu. Potem pa še povej, kako je bilo v Ameriki, ga izziva violist. Čelist rad poprime: v Ameriki? O, tam sem se pa zgubil. Sem šel popoldne ven, na sprehod, pa . . . kdo bi se znašel? Hodim pol ure, uro, hočem nazaj, pa so vse hiše enake, vsi vrtovi s tako nizko travico, in še zelena ni bila, kar nekako modrikasta . . . Zvečer so me pa našli. Patruljni avto me je ustavil, s policijo se človek že seznanj, kamorkoli gre. So mislili, da sem kak klatež. Ko nisem znal nič po njihovo povedat, sta me hotela kar mlatit, bila sta pa taka, kot vola močna. Pa sem malo z rokami mahal in govoril: mjuzik, koncert. In sta telefonirala naokrog, nazadnje sta me še nazaj pripeljala. Samo žalostna sta bila malo, ko ni bilo nič s pretepanjem, za njiju je bil najbrž to zelo pust večer.

Koncert je pa odpadel, reče violist. Ja, ni šlo dolgo nikamor, razlaga čelist. Saj sem mislil: če bi jaz tega v uniformi z glavo v zid udaril, bi bil že jutri v njegovi uniformi nov, ne dosti drugačen. Če pa bi on mene, bi trajalo mogoče cel mesec, da bi dečki našli novega čelista. Zato sem pustil, da mi je dal tisti dve klofuti — saj mu je bilo nerodno potem. Je nekaj mencial in se opravičeval, ampak jaz nisem nič razumel. Saj je bilo lepo po svoje, skuša biti violist nagajiv, morda pa misli celo resno, težko je razločiti v njegovem vselej umirjenem glasu. Povsod lepo, doma pa najlepše, reče violinistka razigrano. Ja, tako pravijo, pritrudi čelist, norce zapirajo povsod, tudi za rakom se umre, kamorkoli greš, ampak čisto nekaj drugega je, pravijo, umreti doma.

Kako mirno govorite o tem, pravi violinistka, vas ni nič strah? Strah? Česa neki? se čudi čelist. Smrti, česa vendar, je nestrpna. Smrti? zategne čelist premišljuječe. Le kaj naj bo to? Morda je sploh ni. Le počasno odhajanje, ko te prekriva čas v spominih, se zasanja. Kako ste kar nenadoma postali čisto drug človek, ugotovi violinist osuplo. Violinistka pa, skoraj čisto zase, prizna: jaz pa se bojim, tako bojim. Smrti, vpraša violinist sočutno. Vsega, reče violinistka. Ko sem bila še čisto majhna, sta oče in mama večkrat odhajala ven — in sta me pustila samo. Posadila sta me v kot in postavila predme veliko budilko. Budilka je tiktakala, tiktakala . . . jaz pa se nisem upala ganiti! Kako naj ve dveleten otrok, kaj hoče od njega taka stvar. Potem sta se vrnila, dala budilko nazaj v omaro — mislim, da ta stvar sploh ni nikoli nikogar prebudila! — in mi rekla: plidna, plidna, Lija. Smešno, zamrmra violist, z resnim, stisnjenim glasom.

Potem, nadaljuje violinistka, smo se nekega dne igrali na dvorišču. Nekdo mi je vrgel žogo, tak majhen, svetlolas deček, modrih oči, jaz pa sem kar gledala. Kar gledala sem. Mislim, da mi je nekdo zaklical: kaj čakaš! Hotela sem, vendar . . . padla sem naprej, na obraz. Pozneje je rekel zdravnik, da je že tako. Ja se srce kar ustavi za hip. Da bom imela težave, je rekel, da bom imela najbrž vse življenje težave, je rekel. In se je pričelo. Mama je vselej vpila na očeta: budilka, tvoja budilka! Najbrž si je on izmislil, kaj pa vem. Mama je vpila, prijelo jo je kjerkoli: na izletu, pri kosilu, v bolnišnici, on pa je kar stal in molčal. Vselej je stal in molčal. Ko bi vsaj enkrat zakričal, zajokal! Pa ni. Jaz sem vselej hotela pobegniti, pa me je že kdo prijel za roko. In sem molila: o Bog, naj umrem. Zakaj nisem umrla? Premolkne in nadaljuje: potem se je ponavljalo, spet in spet! Nisem se smela loviti, nisem se smela skrivati, otrok naj počiva, so govorili. Vse dni sem bila v sobi, jokala sem, veliko sem prejokala. Nekega dne nas je obiskal ded, nisem ga poznala, bil je od daleč, s seboj je imel čudno vijugasto škatlo, sedeli so v kuhinji, pili kavo in niso dosti govorili. Potem je stopil k meni in mi ponudil tisto škatlo. Bala sem se, grozno bala, pa sem le vzela. Bila je violina, takšna, čisto majčkена, za otroka, kakršen sem bila. Da je moja, je rekel. Da bom imela kaj početi, če že ven ne smem, je rekel. In je jokal. Pozneje, čez mnogo let, so mi povedali, da je živel na planinah, obdan z ovčami in volkovi. Hotel bi mi podariti najlepše, kar je imel, sonce, veter, gorske nevihte . . . pa so rekli, otrok naj počiva, razburjanje mu škodi.

In . . . ste igrali potem, povpraša violist. Igrala sem. O Bog, to je bil čisto nov svet, jemal me je s seboj, daleč proč . . . Bilo je lepo, vendar — nikoli si nisem upala med ljudi za več kot kakšno uro; mislila sem, kaj če se mi zgodi, težave bodo z menoj, uničila jim bom dan . . . In vedeli bodo, vsi bodo vedeli! Kaj pa je slabega, če vedo, se čudi violist. Kaj vi veste, reče violinistka. Se kdaj onesvestite kar na lepem, sredi ulice? Poskusite . . . in oglejte si obraze ljudi, ko vas bodo prebudili. Ne boste jih pozabili, ne, nikoli jih ne boste pozabili. Mislim, da ste le preobčutljivi, ugovarja violist. Mogoče, prizna violinistka, a taka sem, kaj hočem. Ali zdaj razumete? Človek, ki mi je poslal cvetje, ničesar ne ve o meni; kako bo razočaran, omojbog, kako ga bom razočarala, zahlipa. Kaj mislite, da vas ne bi želel sprejeti takšne, kakršni ste, vpraša violist. Koliko ljudi ima slabo srce, pa živijo, kot da ni nič! pripominja violist.

Saj nekje v sebi vem, da je res, kar govorite, pravi violinistka, ampak ne pride in ne pride iz mene. Navadila sem se držati bolj zase. Tako vsaj vem, da nisem nikomur nič dolžna, da sama nosim svoje breme. Same trparije govorite, jo nežno pokara čelist; pogledajte se vendar, fejest punca ste, če po domače rečem, vi pa pravite — breme! Dajte no. Ne, ne, se slabotno brani violinistka, hvala za prijaznost, vendar . . . Vas lahko nekaj vprašam, reče violist. Prosim, reče violinistka plašno. On nadaljuje: če se res tako bojite ljudi, zakaj ste se pridružili naši skupini? Nikoli nisem imela ničesar, kar bi mi v življenju kaj pomenilo, razen violine, pojasnjuje violinistka. Še ponoči sem igrala, pod odejo, se poskuša nasmejati. In . . . In ljubezen je premagala strah, jo dopolni violist.

Tako nekako, prav res, pritrdi violinistka sproščeno. No, torej! Zakaj se to ne bi zgodilo še enkrat, povzame violist. Kako mislite, zanima violinistko. Kaj ne bi mogla vaša ljubezen, razlaga violist, oprostite, če predrzno sklepam, recimo raje vaša morebitna ljubezen do sedaj še neznanega občudovalca, ki vam je prinesel tale lepi šopek, premagati vašega strahu? Res predrzno sklepate, pravi violinistka. Morda je šopek naročil kdo, ki se sploh ne želi poročiti z mano, se zagovori in takoj zmedeno popravi, oprostite, hotela sem reči, ki mu sploh ni do mene kot ženske. Prepričan sem, da ni tako, razsodi violinist z glasom poznavalca. Vidite, poreče čelist, če je prepričan naš mladi kolega, potem velja! Tudi jaz podpišem, se pridruži violist. Tako je prav, družbica je soglasna, sklene čelist bučno. Se ne zgodi pogosto, je violist zbadljiv. Bo pa zdaj bolj veselo, uduši čelist pripombo. Če seveda Lidija pristane, ju opomni violinist. Ona vendar odloča, saj gre za njeno proslavo, se strinja violist. O čem sploh govorite, ne razume violinistka.

Violinist prešerno obrazloži: če sem dobro razumel, bi skupaj popili kakšen kozarec. Kozarec? Česa vendar? se čudi violinistka. Ne zamerite, vendar imam zmeraj s seboj nekaj intimne prtljage, se priporoča čelist. Oho-hoho! se navduši violist. Šampanjec, ugotovi violinist. Da ni ruski? je violist sumnjičav. Kakšen ruski, pristen francoski, je ogorčen čelist. Me imate za tepca? Kar si rekel, si rekel, izkoristi violist priložnost. Dajmo, ruski ali francoski, delajmo se, da je vseeno, prigovarja violinist. Samo da je! Saj se bom opijanila pred koncertom, se splaši violinistka. Opijanila, kaj pa še, ugovarja čelist. Kozarec dobite, več vam ne damo. Kozarec se ne pozna, saj ste fejest punca, ji violist piha na dušo. To je moška beseda! ga pohvali čelist. In vaš prijatelj vas bo ljubil samo še bolj, če se vam bodo oči malce . . . no, svetlikale . . . Samo še bolj, če je le mogoče, potrdi violinist. Ste slišali izvedenca? namiguje čelist. Tedaj . . . se poda violinistka Odprimo!

Tako se govori, jo pohvalijo vsi trije. Violist potrka po steklovini s kovinskim, da polno zazveni: spoštovani prisotni, jih nagovori, tale trenutek zahteva vso našo pozornost, zato vas prosim: odpiramo steklenico šampanjca, nedoločenega izvora. Kako nedoločenega, protestira čelist. Te bom za ušesa! zagrozi. Torej šampanjca, reče violist spravljivo. Prihaja zvezda večera, gospodična Lidija. Njeno ime prav po cirkuško zategne, sledi aplavz, bravo, bravo, kličejo. Violinistka sprejme vlogo, gospodje, zahvaljujem se za zaupanje, reče, kakšna je moja dolžnost? Odprite, prosim vas, tole ljubko stekleničko, ji naroči violist; tišina, prosim! ukaže, gospodična je pripravljena. In res nastane tišina — glasen pok! šampanjec zašumi, bravo, bravo, spet kličejo vsevprek, hvala, hvala, se violinistka brani vzklikov na njeno čast, kje so kozarci, na kozarce smo pozabili, jih opomni. Nikar skrbi, ji razlaga čelist, le zakaj bi imeli želodce, če bi pijača smela ostati v kozarcu. Nazdravimo, predlaga violist.

Gospodični Lidiji, reče violinist. In njenemu skrivnostnemu ljubimcu, ga dopolni čelist. Torej srečno, vzklikne violist, srečno, gospodična. Srečno, se pridruži violinist, srečno, zaželi tudi čelist. Srečno vam trem, reče violinistka. Premolkne, nato zavzdihne: joj! je pa res dober. Potem pa le brez omahovanja, priporoča čelist. Vrta se mi, potoži violinistka, kako bom

igrala? Samo še bolj živahno, zagotavlja violist. Vse strune bom pomešala, jo skrbi. Nič ne boste pomešali, ugovarja violist, tu imate violino, poskusite, no! Zazvenijo prazne strune, utrgajo se kratke fraze, vidite, kako lepo teče, pravi violist. Violina lovi drobce neke poskočne, pa vendarle, zdi se, otožne melodije, sestavlja jih v celoto, spleta in razpleta, zazveni živahen čardaš, hitreje in hitreje gre, prične se ploskanje v ritmu, nato celo pripevanje melodije, vriskanje, dokler se ne konča pesem in pogrezne vase.

Pa res gre, reče Lidija zasoplo. Res ste punca in pol, ugotavlja čelist. Kako težko najbrž čaka vas občudovalec, da bi bil na samem z vami, reče violinist namigujoče. Čelist se pomenljivo odhrkne, pravzaprav ima s prijateljem še nekakšen popravek, pravi. Tako je, nujen popravek, se pridruži violist. Gospodična, za hip vas bova pustila samo z mladim kolegom, se opravičuje čelist, saj ne zamerite, gospod kolega? O, kje neki, zagotavlja violinist. Kakšen popravek, je zbegana violinistka. Kako bi rekel, je čelist v zadregi. Moške zadeve, mu pomaga violist. Veste, mehurčki so nama stopili v mehur, se domisli čelist. Prosim, ne zamerite njegovi iskreni besedi, ga opravičuje violist, dober človek je, le mehur ima slab. Torej, oprostite nama za trenutek, zaključí čelist, vrata se odpro, znova zapro, no, pa sta kar šla, reče violinistka, kar nekoliko presenečeno, še dobro, da se kmalu vrneta. Tako prisrčna človeka sta. Včasih malo groba, ampak prisrčna. Gospodična Lidija, jo poizkuša prekiniti violinist, ona pa nadaljuje: tako sem se bala iti med ljudi. Mislila sem si, od mene bodo zahtevali, jaz pa ne bom mogla izpolniti njihovega pričakovanja. Še slutila nisem, da je lahko biti z ljudmi tako preprosto, tako dobro in lepo, tako pomirjujoče.

Gospodična Lidija, reče violinist zamolklo. Prosim, se ona splašeno odzove. Tisto cvetje sem vam poslal jaz, reče violinist s stisnjenim glasom. Vi, reče violinistka nejeverno. Jaz, pritrđi violinist, kaj niste opazili, kaj čutim do vas? Ni bilo videti? Jaz, jaz, zajecija violinistka in zasope, ne bi smeli . . . Nato hkrati moški zakriči, težak predmet mehko udari ob tla, na pomoč, na pomoč, zavpije violinist, topotanje nog, vrata se z reskom odpro, gospodična Lidija, pogledite jo, zajecija violinist, vode, vode, predlaga violist, kaj vode, zdravnika, hitro, vpíje čelist, takoj, takoj, zastoka violinist, da se le reši, koraki stečejo, potipaj ji žilo, reče violist, sem jo že potipal pravkar, mu odvrne čelist, in kaj je, kaj, sprašuje violist hlastno, kaj pa jaz vem, bo zdravnik povedal, pravi čelist mračno, jaz se nič ne razumem na to. Je živa, no, sili violist, jaz ne vem, mislim, da ji žila ne utripa, čelistov glas je top in brezvoljen, morda bo zdravnik prinesel kaj takega, da bo. Nato dolgo molčita, potem violist reče: pojdi in povej, da koncerta ne bo. Njegov glas usiha v prostoru, kot bi ga kak vrtinec vsesoval vase in ga bi zasipala zrna tišine; še preden utegne izzveneti, utihne.